

27.28x31.53	1/2	18	עמוד	כותרת	14/04/2026	97489110-9
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790						

הגרמנים רכשו את החץ הישראלי להגנה מהרוסים ששיחררו את הוריי. אמא היתה רואה בזה ניצחון :

הגרמנים רכשו את החץ הישראלי להגנה מהרוסים ששיחררו את הוריי. אמא היתה רואה בזה ניצחון

לדה קטנה צועדת עם הוריה ואחיה בצערת מוות ארוכה בדרך למחנה ריכוז. הכוחות אוזלים, היא בקושי עומדת על הרגליים, אביה מניף אותה ומניח אותה על עגלה שנוסעת בסמוך להם, משלם כסף לעגלון. כמה דקות אחר כך מגיע חייל נאצי ומטיח את הילדה בקרקע. פצועה ומדממת היא מורצת כוחות לרוץ ולהצטרף לשיירה. היא שורדת את התופת. את הסיפור הקטן והגורא הזה שמע ישי סנדק מאמו ניצולת השואה, ואיתו הוא פותח את רומן הביכורים שלו "זמן מופת" (מטר).

לא במקרה סיפור ההישרדות הזה פותח את הספר. הרומן של סנדק מנסה להבין איך חיים ישראלים אמורים להיראות היום, במאה ה-21, אחרי כל מה שעברנו. הוא שואל את השאלה ההיפותטית שחלפה בראשם של לא מעט ישראלים בשלוש השנים האחרונות: מה היה קורה אילו היינו מאפסים הכל, עושים ריסט ומתחילים מחדש, אבל במקום אחר. ספרו של סנדק מתאר ניסיון להקים חברת מופת ישראלית בכפר אוסטרלי. כפי שאפשר לנחש, הכוונות טובות אבל המימוש, ובכן, הרבה יותר מסובך. שוב צפים ויכוחים אידיאולוגיים, פילוגים, מתח עם ילידי המקום, דתיות מתפרצת, אסונות טבע.

סנדק (57) הוא סא"ל במיל' ומהנדס אווירונאוטיקה שהיה ממובילי צוות הפיתוח של מערכת החץ, הוא עסק שנים בפיתוח טילים עבור מערכת הביטחון. הוא נולד בבאר שבע, גדל בתחנת תרמילים, בצבא שירת במטה הטכנולוגי של חיל האוויר ובמפא"ת – יחידת מחקר ופיתוח אמצעי לחימה ותשתית טכנולוגית של משרד הביטחון. הוא למד לתואר שני הנדסת אווירונאוטיקה וחלל בטכניון. בתפקידו האחרון בצבא שימש כמהנדס מערכת החץ. כיום הוא סמנכ"ל בחברת הייעוץ RBS, ומייעץ לחברות וארגונים בתחום ניהול פרויקטים, ומרצה בטכניון. הוא מתגורר בראשון לציון, בזוגיות, אב לשני ילדים בוגרים.

איך אתה מסכם את ההתמודדות של מערכת ההגנה הישראלית בחודש האחרון?

"פרשתי מהצבא לפני 15 שנה כך שאני לא מכיר את הפ"רטים, אבל בחלומות הכי פרועים שלי לא דמיינתי את מה שקורה פה עכשיו. כשתכננו את המערכת נערכנו לתרחישים שונים, אבל היה קשה לדמיין עימות כל כך מורכב ומתמשך. כאזרח, אני מתרשם שהמערכת תפקדה היטב, ותמיד אפשר לעשות יותר. ככל שניתן ליירט גבוה ורחוק יותר – פוטנציאל הנזק נמוך יותר מול כל סוגי האיום. אבל בשורה התחתונה זאת מערכת שלמה, שכוללת שכבות שונות שמגבות זו את זו, ומפעילים אותה אנשים מעולים ואני סומך עליהם."

"צריך חזון מעבר להישרדות"

איך הגעת לספרות?

"כשהייתי ילד היה לי חלום להיות עיתונאי, תמיד כתבתי בשנים האחרונות החלטתי להיכנס לזה ברצינות, למדתי תסריטאות ובכמה סרנאות כתיבה, ואני מרגיש שהנפש שלי נפתחת כשאני כותב".

"זמן מופת" הוא מעין "בעל זבוב" ישראלי. הוא בונה סטא-רמ"אפ חברתי: קבוצה של ישראלים משכילים, אידיאליסטים, כולל כמה ניצולים מ-7 באוקטובר, עוזבים הכל כדי להקים אוטונומיה ישראלית רחוק מבאן.

"זה התחיל להיכתב על המרפסת בקורונה, היה הרבה זמן לחשוב. שאלתי את עצמי מה היה קורה אם היינו חברה מושלמת, היינו טובים אחר לשני ועושים הכל כמו שצריך. התחלתי לקרוא את כתבי הרצל, רצייתי להבין מה המשמעות של ציונות במאה ה-21 ואיפה אנחנו רוצים להיות. ואז הגיעה 2023 שהיתה שנה מאוד מורכבת למדינת ישראל. הבנתי שאני רוצה לכתוב את הסיפור הזה כדי לענות לעצמי על שאלות ולהוציא מעצמי את התסכול על כך שאנחנו לא מצליחים להיות איפה שאנחנו רוצים להיות. התחלתי לכתוב את הרומן הזה באוגוסט 2023. אחרי 7 באוקטובר חשבתי שלא צריך את הספר הזה, כי ברור שעכשיו נתעשת ונהיה

סנדק. "ההורים לא דיברו בבית על השואה אבל העבירו לנו בדג"א שאין מקום אחר חוץ מישראל"

"הרצל כתב שכברת ארץ זה לא מספיק, צריך לשאוף לשלמות מוסרית ורוחנית. המדינה לא יכולה להיות רק פלטפורמה, צריך לייצר חזון שהוא מעבר להישרדות. אפשר ליצור קונצנזוס סביב דברים כמו צדק חברתי, תקינות שלטונית, התחדשות מוסרית. אלה דברים שלא חשבתי שיש עליהם ויכוח, הם השורשים של הציונות כפי שההוגים שלה חשבו. הציר השלישי בספר הוא פיי-לוסופי יותר – האם בכלל תיתכן חברת מופת אנושית?"

והתשובה?

"התשובה היא לא, אבל אסור לוותר על השאיפה. אנשים אמרו לי 'עוזב אותך ממופת, נסתפק בלהיות נורמליים'. אבל בשביל זה צריך לשאוף ליותר ואז

אולי נהיה נורמליים. השאיפה הזאת מתדלקת ומחזיקה חברה בריאה בנפ"ש. אז יצר האדם גובר, אבל השאיפה עצמה חשובה".

יצר האדם באשר הוא אדם, או יצר האדם הישראלי? בחלק הראשון בספר אתה מתאר את ההידרדרות של החברה הישראלית, האלימות

רומן הביכורים של ישי סנדק, מהנדס וממפתחי מערכת החץ, נפתח בסיפור הישרדות ששמע מאמו ניצולת השואה. הוא מתאר ניסיון להקים חברת מופת ישראלית באוסטרליה, שואל אם חברה כזו יכולה להתקיים בכלל ומנסה להבין איך חיים ישראלים אמורים להיראות אחרי 7 באוקטובר / שירי לב"ארי צילום: אוראל כהן

התפקיד של הציונות המוקדמת היה להקים מקום מקלט בטוח לעם היהודי, לאפשר ביטחון, כלכלה, קיום. אני רוצה להניח שאת זה השגנו, לכן יש מקום עכשיו לעדכן גרסה"

חברת מופת ודברים יסודיים. אבל עברו שבועות וחודשים, וראיתי שהשאלה רק מתחדדת. כתבתי את זה לאורך השנה הראשונה של המלחמה. רצייתי לנוע על שני צירים: הציר הראשון הוא הציר האישי, האם אנשים יכולים לברוח מהעבר שלהם? הציר השני הוא הציר הלאומי, האם אפשר לממש ציונות מחוץ לישראל? אני חושב שהגיע הזמן להגדיר מהי ציונות במאה ה-21.

הרעיון בגדול היה שתהיה ליהודים כברת ארץ בטוחה וש"לזוה. אנחנו עדיין נלחמים על זה.

11.18x30.89	2/2	19 עמוד	כותרת	כלכלי סט -	14/04/2026	97489109-7
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790						

הגרמנים רכשו את החץ הישראלי להגנה מהרוסים ששיחררו את הוריי. אמא היתה רואה בזה ניצחון":

כשהתחלתי לכתוב את הרומן, אוסטרליה היתה המקום הכי שלו בעולם, בטוח ליהודים. לא חשבתי שיהיה שם ירי. זה רק מדגיש שהתיקון של ישראל צריך להתרחש כאן"

בכל מקום, התוקפנות. האם יש משהו ברוח הישראלית שמועד לפר-רענות יותר מאשר הרוח הנורבגית או היפנית למשל?
"במובן האנושי הרחב, לא. גם חב-רות סקנדינביות לא הפכו את עצמן לחברות מופת, טיפה לחץ ודברים מתחילים להתערער. זו לאו דווקא תכונה ישראלית, אבל קשה לנו יותר לקיים חברה ריבונית, אנחנו חרשים בזה".

"אני לא מחדש דבר, רק מזכיר"

אתה מתאר מקום חדש שמבוסס על אמנה חברתית-פוליטית מוסרית ויפה, אבל בכל זאת כל החוליים הישנים משתחזרים.
"הכפר שהם מקימים זה מעין מיקרוקוסמוס לחברה הישראלית. הרמויות מייצגות זוויות שונות של החברה, אנשים מכל העדות, במגוון גילאים, אמנים ואנשי הייטק, יש כאלה שקרובים לדת וכאלה שלא. ברמה האנושית זה סוג של מעברה. הרומן הזה נכתב ככאב ובהרבה תסכול על מצבה של החברה הישראלית, על הפער בין איפה שאנחנו ואיפה שאנחנו יכולים להיות. יש בארץ כוחות נהדרים, ראינו אותם בשנים האחרונות, רק שאנחנו לא תמיד מצי-ליחים להביא אותם לידי ביטוי וזו גם לא חוכמה שהם יפרצו רק בשעת צרה או מלחמה. החוכמה היא דווקא לקיים שגרה איכותית, זה המדרד לחברת מופת. אני לא מתיימר להעמיד אג'נדה, מספיק שיהיה על זה ריון, עצם הריון כבר יעמיד את התשובה. הרצל דיבר

- 1 סנדק (במרכז) עם הוריו ליני וגד ב' 1971. "המשפחה של אמא שלי לא הצליחה לברוח"
- 2 "זמן מופת", "כתבתי אותו לאורך השנה הראשונה של המלחמה"
- 3 טייל החץ, שאת פיתוחו סנדק הוביל. "אמא היתה גאה"

צילומים: חיל האויר, משרד הביטחון והתעשייה האווירית

על זה, אני לא מחדש כלום - אני רק מזכיר. ככל שהמדינה מתבססת כלכלית, גשמית, ביטחונית, זה השלב הבא לצעוד לשלב הבא".
סנדק הוא בנם של ניצולי השואה לילי וגד סנדק ז"ל. אביו נולד בפולין, אמו בבלארוס. "כשרק התחילה המלחמה, לאמא של אבא שלי היה אינסטינקט מדהים, היא לקחה את כולם והם ברחו והגיעו עד לסי-ביר, הרי אוראל ואחר כך אוזבקיסטן, בעצם הם היו צריכים לברוח יחד עם הנסיגה של הרוסים במלחמה. המשפחה של אמא שלי לא הצליחה לברוח. כשהגרמנים כבשו את פולין הם ברחו וגרו ביערות והסתתרו בבורות, היא היתה עם הפרטיזנים של בלסקי. אמא שלי כמעט לא דיברה איתי על זה, וסיפור הפי-תיחה בספר זה משהו שהיא סיפרה לי. גם הסיפור על המעברה בבאר יעקב הוא אמיתי, והיה לי חשוב לתעד את זה".

מה זה אומר מבחינתך להיות דור שני?
"לא דיברו איתנו על זה בבית אבל אני מרגיש שבדנ"א ההורים העבירו לי את המסר שאין מקום אחר. היינו במקומות הכי טובים, המשפחה של אמא שלי היתה במעמד מאוד גבוה בעיירה שלהם, מאוד מקובלים ומבו-ססים, וזה לא עזר להם. התיקון של ישראל צריך להתרחש בישראל. כשהתחלתי לכתוב את הרומן, אוסטרליה היתה המקום הכי שלו על פני כדור הארץ, בטוח ליהודים. לא הע-ליתי ברעתי שיהיו שם אירועים קשים, כולל ירי. זה רק מדגיש את זה שהתיקון של יש-ראל צריך להתרחש כאן. ציונות שווה ישראל, קיבלנו הזדמנות כנראה אחרונה בהיסטוריה ואסור להחמיץ אותה. אין לנו ברירה אלא להצליח. התפקיד של הציונות המוקדמת היה להקים מקום מקלט בטוח לעם היהודי, לאפשר ביטחון, כלכלה, קיום. אני רוצה להניח שאת זה השגנו, לכן יש מקום עכשיו לעדכן גרסה. השנה בישרו שמערכת החץ נמכרה לגרמניה, זו סגירת מעגל מטורפת. אם אמא שלי היתה יודעת שאני עבדתי הרבה שנים על מערכת שמגנה על מדינת היהודים, ועכשיו הגרמנים רכשו אותה כדי להגן על גרמניה מפני הרוסים, שהם אלה ששחררו את ההורים שלי - היא כנראה היתה מאוד גאה. היא היתה רואה בזה ניצחון".